

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۴۰۱، دوره ۵، شماره ۱، صص ۳۶۸-۳۶۰

بررسی صنعت گردشگری در کشورهای در حال توسعه (نمونه موردی مغولستان)

کبری طاهری^۱، آناهیتا حسینی^{۲*}، امیر امیری^۳

۱-دانش آموخته دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی شهری از دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی

۲-دانش آموخته دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی از دانشگاه تربیت مدرس

Seyedeh.anahita.hosseini@gmail.com

۳-دانشجو دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۲۳

چکیده

سهم کشورهای در حال توسعه از تعداد گردشگران بین المللی و عواید حاصل از آن در مقایسه با اندازه جمعیت آنها اندک است. علل این اختلاف فاحش بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را می توان به موارد ذیل ربط داد: بی ثباتی سیاسی و منازعات، نگرانی های بهداشتی، تسهیلات وزیر ساخت های نامناسب، سطوح ناکافی خدمات، کانال های توزیع محدود، نداشتن دانش از بازارهای بالقوه و هزینه بالای سفر به بسیاری از مکان های دوردست تر. گردشگری در کشورهای در حال توسعه اتکای بیشتری به بازارهای درون منطقه ای و داخلی دارد و مسافرت گردشگران از کشورهای کمتر توسعه یافته به سایر کشورهای کمتر توسعه یافته روندی روبه رشد دارد. سیاست توسعه صنعت جهانگردی مغولستان ارتباط نزدیکی با جاذبه های فرهنگی و طبیعی خاص این کشور دارد. هدف از این تحقیق آشنا کردن جهانگردان به شیوه های سنتی زندگی مغولی و محیط زیست متمایز این کشور می باشد. این تحقیق به روش توصیفی و با استفاده از یافته های دیگر تحقیقات صورت گرفته است نتایج این تحقیق گویای حضور مغولستان در عرصه تجارت بین الملل و گردشگری است و از سوی دیگر رشد اقتصادی قابل توجهی نیز داشته است.

واژگان کلیدی: گردشگری، کشورهای در حال توسعه، مغولستان، گردشگری مغولستان، توسعه

مقدمه :

بسیاری از کشورهای درحال توسعه برگردشگری تمرکز کرده‌اند تا رشد اقتصادی را در مناطق محروم رونق بخشیده و رفاه اجتماعی - اقتصادی مردم شان را افزایش دهند در نتیجه گردشگری یکی از اصلی ترین عوامل رونق اقتصادی در ۷۰ درصد از فقیرترین کشورهای جهان به شمار می رود. اگر چه این کشورها از نظر اقتصادی فقیر هستند ولی دارای فرهنگی غنی با گروه‌های قومی، سنن، ادیان و زبان های متعددند که برای میلیون‌ها گردشگر جاذبه‌ای اصلی محسوب می‌شوند. به چند دلیل آسیای شرقی منطقه منحصر به فردی برای گردشگری در جهان است. نخست این منطقه آمیزه‌ای از کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه یافته است دوم، از لحاظ فرهنگی بسیار متنوع است و دارای گروه‌های قومی بسیار زیادی تنها در ۵ کشور است چین، مغولستان، ژاپن، کره شمالی و کره جنوبی. سوم، اگر چه تعداد کشورهای این منطقه کم است ولی جز پرجمعیت‌ترین کشورهای دنیا محسوب می‌شوند سه کشور کمتر توسعه یافته (چین، کره شمالی و مغولستان) همگی کشورهای کمونیستی بوده و هر سه در مراحل گذار و تغییر سیاسی هستند. مغولستان از نظر گردشگری و تجارت همانند دولت‌های اروپای شرقی و سایر کشورهای سوسیالیستی سابق تغییرات چشمگیری را تجربه کرده است. سیاست توسعه جهانگردی در مغولستان به طور منطقی برای جلوه‌های منحصر به فرد این کشور متمرکز است و اینکه چگونه جهانگردان می‌توانند این جلوه‌ها را به بهترین وجه تجربه کنند.

کشورهای در حال توسعه :

از دیدگاه اجتماعی - اقتصادی، جهان به کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه تقسیم شده که این تقسیم بندی هنوز هم ادامه دارد و گاهی اوقات با عناوین دیگری چون کشورهای "دارا" و "ندار"، "شمال" و "جنوب" (به دلیل تراکم زیاد کشورهای فقیرتر در نیم کره جنوبی)، "صنعتی" و "غیرصنعتی"، "بیشتر توسعه یافته" و "کمتر توسعه یافته" خطاب می‌شود. این نامگذاری‌ها از نظر تعریف با مشکلات عدیده‌ای مواجه است. زیرا دنیای امروز مکان پویایی است و بسیاری از کشورهای کمتر توسعه یافته درحال پیشروی در مسیر توسعه تجدید هستند. برخی از ملت‌ها را به دشواری می‌توان در قالب ساده توسعه یافته و درحال توسعه جای داد. تعداد اندکی از کشورهای اروپای شرقی، آسیای شرقی، خاورمیانه و آمریکای جنوبی در این قالب ساده نمی‌گنجد. اگر چه همه کشورهای درحال توسعه دارای ویژگی‌های اجتماعی اقتصادی نسبتاً مشترکی هستند، که بیانگر سطح توسعه آنهاست، ولی شاید بتوان برخی از آنها را کشورهای تازه درحال صنعتی شدن نامید. درحالی که یک مجموعه معیار مطلق و جهانشمول برای تعیین جایگاه یک کشور بر روی طیف توسعه وجود ندارد، ولی جامعه جهانی و آژانس‌های بین‌المللی چند متغیر را شناسایی کرده‌اند که ایجاد تمایز بین بخش‌های بیشتر توسعه یافته و کمتر توسعه یافته جهان را ممکن می‌سازد. سرانه تولید ناخالص داخلی و سرانه درآمد ناخالص ملی از مهم ترین این تعیین کننده‌هاست. یکی دیگر از این عوامل که در عمل اطلاعات مفیدتری را به دست می‌دهد سرانه درآمد ناخالص ملی برحسب برابری قدرت خرید است که درآمد ناخالص

ملی (تولید ناخالص ملی به اضافه پولی که از خارج به دست می آید) و مابه التفاوت قیمت نسبی کالاها و خدمات در کشورهای مختلف را مدنظر قرار می دهد. اختلاف بین کشورهای ثروتمند و فقیر بسیار زیاد است. براساس داده های مرجع جمعیت (۲۰۰۸) متوسط درآمد ناخالص ملی برحسب برابری قدرت خرید برای کشورهای توسعه یافته تر در سال ۲۰۰۷ برابر با ۳۱۲۰۰ دلار آمریکا بود، درحالیکه این رقم برای کشورهای درحال توسعه ۴۷۶۰ دلار برآورد گردید. عامل دیگر شاخص توسعه انسانی است که میانگین عملکرد کشورهای رادر سه بعد اصلی توسعه انسانی، یعنی زندگی سالم و طولانی، دسترسی به دانش و استاندارد مقبول زندگی، اندازه گیری می کند این ابعاد به وسیله امید به زندگی دربدو تولد، سطح سواد بزرگسالان، نام نویسی ناخالص تلفیقی در آموزش و سرانه تولید ناخالص داخلی، مورد سنجش قرار می گیرند. شاخص های دیگر توسعه عبادتند از: نرخ زاد و ولد، نرخ مرگ و میر کودکان، امید به زندگی، نسبت جمعیت شهر به روستا، سطوح استفاده از انرژی، صنعتی یا خدماتی بودن اقتصاد و غیره می باشد. (هابز، ۲۰۰۹، ۴۴)

پیشینه مغولستان :

مغولستان در آسیای مرکزی واقع شده و از جنوب، شرق و غرب با چین و از شمال با جمهوری فدرال روسیه هم مرز است. این کشور بزرگ حدود ۲۴ کیلومتر به شرق و غرب امتداد یافته است. نیمه غربی این کشور کاملاً کوهستانی است که ارتفاع در بیشتر این منطقه بیش از ۲۰۰۰ متر و ارتفاع برخی کوه ها بیش از ۳۰۰۰ متر است. جنگل های تنک و مراتع، مناطق وسیعی از این کشور را می پوشاند. حیات وحش بسیار متنوع شامل ایلک (نوعی گوزن با جثه بزرگ)، گونه های متنوعی از گوزن و آهو، خرس، سمور، گرگ "گراز، روباه و گوسفند کمیاب آرگالی و پلنگ سفید در کوهستان ها وجود دارد. در سراسر قسمت شرقی کشور علفزارهای وسیع استپ آسیایی امتداد یافته است این استپ جز دشت گبی محسوب می شود که در جنوب مغولستان و شمال چین بسط یافته است. کویر گبی اغلب شنی است اما در قسمت های خشک تر صحرا نزدیک مرز جنوبی مناطق وسیعی نیز از ریگ روان تشکیل شده است. این کشور زمستان های سرد و طولانی دارد اما اکثر روزها در طول سال آسمان صاف و آفتابی است. مغولستان به رغم وسعتش جمعیت کمی حدود ۲/۲ میلیون نفر دارد. حدود یک چهارم مردم در اولان باتور پایتخت این کشور زندگی می کنند. شهرها و شهرک های دیگر از جمله مراکز استان ها در سراسر کشور گسترده شده اند چوپان های چادر نشین در استپ ها زندگی می کنند. مغول ها به طور سنتی بودایی هستند کشاورزی و اغلب دامداری بخش اصلی اقتصاد را تشکیل می دهد صنعت به سرعت درحال توسعه می باشد و اساس آن فراوری محصولات کشاورزی و استخراج زغال سنگ و مواد معدنی است. نظام اقتصادی مغولستان درحال حاضر از نظام سوسیالیستی به بازار آزاد در حال تغییر است

جاذبه های تاریخی شامل صومعه ها، معابد و قصرها و سنت های رایج زندگی چادر نشینی است، هرچند که اکنون در حال تخریب می باشد به بیان کلی تر رمز و راز، به همراه چشم انداز های وسیع مغولستان، تاریخ جذاب و زندگی چادر نشینان، موضوعات جالب در این کشور برای جهانگردان است. (عبدالله زاده، ۱۳۷۹، ۱۶۳)

استپی بودن غالب سرزمین های مغولستان چراگاه های مناسبی را فراهم آورده است حدود چهار پنجم از خاک این کشور را استپ ها پوشانده اند مغول ها قرن ها به شیوه ی بیابانگردی و دامداری روزگار می گذراندند. آب و هوای قاره ای مغولستان با باران اندک و تغییرات جوی گسترده و مداوم مشخص می شود زمستان ها سرد، آفتابی، خشک و غالباً بدون برف است تابستان ها هم گرم و کوتاه است. (دربیگی، ۱۳۷۹، ۳)

جمعیت مغولستان، جمعیتی نسبتاً یک دست است و بیش از ۹۰٪ از جمعیت این کشور مغول هستند که از این رقم ۷۵٪ آن خلخا می باشند. اقوام خلخا در سراسر کشور پراکنده اند و در ایالت های مرکزی - جنوبی تنه ملیت به شمار می آیند. اقلیت های نژادی از جمله برخی گروه های ترک در غرب مغولستان تمرکز یافته اند. اقلیت های نژادی مغول عبارتند از: اوریات ها - دوربودها - تورگودها (*Torguud*) - زاجین ها - اولدها - میانگادها - بایات ها - اقوام بارگا - اوزدوم چین - قزاق ها و..... (همان منبع، ۶)

مغولستان و صحرائشینی :

مشهورترین عنصر میراث فرهنگی مغولستان و اساسی ترین جاذبه آن برای گردشگران، آمیزش محیط طبیعی (استپ و صحرا) و فرهنگ زنده است. مغولستان یکی از برجسته ترین مکان های دنیا است که در آن مناظر طبیعی و نقوش فرهنگی حک شده بر روی آن، چشم اندازهای واقعی را شکل می دهند که کاملاً درهم تنیده اند کل کشور به صورت یک منظره روستایی دل انگیز و اساطیری (به وسیله خارجیان و صنعت گردشگری) ترسیم شده است. که در آن گروه های کوچک صحرا نشین دریورت ها زندگی می کنند. رمه ها، اسب ها، شترها و یاک ها را پرورش می دهند و به طور کامل برای بقا به زمین وابسته اند زندگی صحرائشینی همچنین سبب رونق گرفتن ورزش هایی با محوریت اسب و شکل های مختلفی از شکار شده است. شکار و ورزش هایی که قرن ها قبل انجام می شدند هنوز هم در حومه شهرها انجام می شوند و هر ساله، ده ها هزار نفر از سراسر کشور و خارج در اولان باتور گرد هم می آیند تا شاهد فستیوال "نادام" باشند. تمرکز اصلی فستیوال بر شکار صحرا نشینان و سنت های مبارزه یعنی کشتی، تیراندازی و سوار کاری است و همچنین جشن هایی که برای شکرگزاری تندرستی و توانگری برگزار می شوند از عمده فعالیت های این فستیوال محسوب می گردند

نادام یک رویداد مهم ملی گرایانه برای مغول ها و تجربه ای اصلی و "اصیل" مغولی برای بینندگان خارجی است.
(دالن جی تیموثی، ۱۳۸۹، ۱۶۲)

جهانگردان در مغولستان :

در اواخر دهه ۱۹۸۰، حدود ده هزار جهانگرد در سال در هنگام تعطیلات از مغولستان دیدار می کردند . تقریباً بیش از نصف این تعداد از کشورهای غربی و ژاپن بودند . تعداد نسبتاً کم اما از نظر اقتصادی بسیار مهمی از جهانگردان شکارچینی هستند که بهای بسیار زیادی برای جوازاها و برنامه های شکار می پردازند . مابقی جهانگردان از طریق گردش های گروهی وارد این کشور می شوند . علاوه بر جهانگردی که به هنگام تعطیلات وارد این کشور می شوند سفرهای هیات های رسمی از دیگر کشورها نیز انجام می شود . راه سفر به این کشور از طریق هوایی از فرودگاه بین المللی اولان باتور و از طریق راه آهن از مسکو و پکن می باشد . اگر چه جاده ها در حال ساخت هستند اما اغلب سفرهای طولانی از طریق پروازهای داخلی انجام می شود . در سال ۱۹۸۸ حدود ۱۲۰۰ تاخت جهانگردی در دو هتل اولان باتور و سه اقامت گاه جهانگردی از جمله یک اردو گاه در دشت گیی موجود بود . (عبدالله زاده، ۱۳۷۹، ۱۶۳)

جاذبه های ملموس :

در حال که تمرکز اولیه در داخل و خارج از مغولستان بر میراث ناملموس وزنده آن است ، ولی این کشور همچنین دارای میراث بنا شده ای است که عنصر مهمی از محیط میراث در این کشور را شکل می دهد (مخصوصاً در شهرها و شهرک هایی که بین سال های ۱۹۲۰ تا ۱۹۹۰ توسط شوروی توسعه یافتند) مهم ترین این میراث عبارت است از : کاخ زمستانی بوگد خان ، خاراخورم ، پایتخت باستانی ، صومعه های مختلف در اولان باتار و سایر مراکز منطقه ای . هرچند بعد از انتخابات آزادی که در اوایل دهه ۱۹۹۰ برگزار شد ، تعدادی از رهبران کمونیست برای اداره کشور انتخاب شدند . با وجود این مغولستان در حال فاصله گرفتن از گذشته کمونیستی خود است . در کشورهای قبیل مجارستان ، رومانی ، بلغارستان مردم هنوز در حال کنار آمدن با گذشته سوسیالیستی خود هستند و هرکدام از آن ها به شیوه متفاوتی مانند اجتناب ، نابودی ، تجدید خاطرات و حفاظت نسبت به آن واکنش نشان داده است . مغولستان برخلاف برخی از کشورهای شوروی سابق و اروپای شرقی چنین مشکلاتی ندارند . به غیر از بلوک های ساختمانی دوره شوروی که به طور نامتناسبی در کنار یورت ها در نواحی شهری ساخته شده اند ، بقایای ملموس معدودی امروزه در مغولستان وجود دارد که گواه گذشته کمونیستی آن باشد . به همین شکل نشانه های بسیار قلیلی در چشم انداز شهری اولان باتار وجود دارد که خاطرات گذشته سیاسی کشور را به یادها اندازد . از این نشانه ها می توان به مجسمه های لنین و بنای یادبود

زایسان اشاره کرد که برای تکریم یاد سربازان شوروی که در جنگ جهانی دوم کشته شدند برپاگردیده است. یکی از ماترک های رژیم کمونیست تخریب تقریباً ۸۰۰ صومعه در سراسر کشور در سال ۱۹۳۷ بود که بخشی جدایی ناپذیر از فرهنگ و دین بودایی در مغولستان بودند. (دالن جی تیموثی، ۱۳۸۹، ۱۶۲)

برنامه ریزی جهانگردی مغولستان :

طرح ملی جهانگردی برای مغولستان در سال ۱۹۸۹ تهیه شد (برنامه عمران و توسعه سازمان ملل متحد و سازمان جهانی جهانگردی ۱۹۸۹ طرح ملی توریسم برای مغولستان، مادرید، سازمان جهانی جهانگردی)

این طرح تمامی جنبه های جهانگردی را بررسی کرده و یک سیاست توسعه برای سال ۲۰۰۵، سیاست های اجرایی، برنامه توسعه برای سال های ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۵ و طرح هایی برای برنامه های نمایشی پیشنهاد می کند اهداف برنامه به شرح زیر می باشد :

❖ تعریف مفهومی برای جهانگردی که خصوصیات خاص مغولستان را در ارتباط با فرصت های بازار بین المللی منعکس می کند .

❖ افزایش حجم جهانگردان بین المللی با نیت کسب درآمدهای ارزی بیشتر

❖ توسعه مراکز جهانگردی در بخش هایی از کشور با خصوصیات متفاوت برای افزایش انتخاب بازدید کنندگان برای کمک به فعالیت بخش اقتصادی

❖ ابداع اشکالی از توسعه جهانگردی که از نظر سطح سرمایه گذاری مورد نیاز در ارتباط با طول فصل وبه حداقل رساندن رخنه مبادلات خارجی اقتصادی ترین اشکال باشند .

❖ خدمات و امکانات موجود را برای جهانگردان بهبود بخشیده و ضوابط مناسب آتی برای بازار های شناخته شده را تعیین کنند.

❖ فرصت هایی را برای تنوع بخشیدن و بازسازی اقتصادی و ایجاد تعاونی ها و شرکت های تجاری کوچک ایجاد کنند.

❖ هرگونه اثرات نامطلوب اجتماعی، فرهنگی، محیطی را در حین توسعه کاهش دهد. (عبداله زاده، ۱۳۷۹، ۱۶۴)

-۴-

سیاست توسعه جهانگردی مغولستان :

تصویری که برای توسعه جهانگردی مغولستان باید تبلیغ شود چند وجهی است. گستره چشم انداز های مختلف، غنای گیاهان و جانوران، مکان های تماشایی استثنایی، عدم توسعه جز در اقامت گاه های سنتی چادر نشینی، وحس کلی آرامش و آسایش. برای تجربه حال و هوای مغولستان جهانگردان باید بتوانند قسمت های مختلف کشور را ببینند و علایق خاص و عام خود را دنبال کنند. بنابراین توسعه تولید باید بر ابداع سیاحت ها و گردش های توریستی متمرکز شود. محل اقامت باید تا حد امکان همانند اشکال سنتی شهری بوده و در مناطق تماشایی مستقر شود. اگر چه سرگرمی و امکانات رفاهی نیز نباید برای جهانگردان فراهم شود. بیشتر اقامت گاه های توریستی (خارج از اولان باتور) باید به شکل اردوگاه هایی در مناطق روستایی باشد به گونه ای که جهانگردان بتوانند چشم انداز های طبیعی و زندگی سنتی را تجربه کنند در این طرح توسعه اردوگاه های موجود و ایجاد اردوگاه های جدید، علاوه بر تمایل جهانگردان منافع چندی به این ترتیب دارد:

- اردوگاه ها که شبیه جرز (چادرهای سنتی) ساخته می شوند تا حدودی دارای ویژگی زندگی چادر نشینی بوده و به خاطر نمود کم و عدم مزاحمت و آزار به طرز مطلوبی با محیط روستایی سازگار می شوند.
- وسیله مورد نیاز برای خواب، جر (*jer*) است که قیمتی مناسب دارد و قابل حمل است و اجزایی که نیاز به استفاده دایمی از اجناس داشته باشند محدود هستند. این مساله هزینه اصلی را به سطحی کاهش می دهد که می توان آن را از درآمد حاصل از فصل کوتاه تابستان تامین کرد.
- جر ها در مغولستان و اساسا از پارچه محلی موجود ساخته می شود فقط تعدادی و سایل رفاهی و لوازم بهداشتی باید خریداری شود.
- اردوگاه ها را می توان به سرعت ساخت و افزایش تعداد آنها ساده است. طبق این طرح اردوگاه ها باید در حومه شهر در مناطقی برپا شوند که دارای چشم اندازهای خاص یا جالب باشد و فرصت دیدن حیات وحش وجود داشته باشد مجاورت با برخی از مکان های خاص طبیعی یا تاریخی یک امتیاز محسوب می شود. (عبدالله زاده، ۱۳۷۹، ۱۶۷)

چالش در جهانگردی مغولستان:

علیرغم سنت های فرهنگی غنی و مناظر فرهنگی خیال انگیز باید توجه داشت که گردشگری این کشور فاقد نقص نیست مغولستان نیز مانند سایر مناطق در حال توسعه با کمبود بودجه و کارمند مواجه است و این حفاظت

مناسب از محیط بنا شده و تفسیر میراث ناملموس را با مشکل جدی روبرو می‌کند. شاید آنچه برای صنعت گردشگری و گردشگران بیشتر از همه آزار دهنده است عدم امکان دسترسی به برخی از تماشایی ترین و مهم ترین نواحی باشد. جاده ها و بزرگراهها مناسب و کافی نیستند، بسیاری از آن ها آسفالت نشده اند و سفرها نیز طولانی و طاقت فرسا هستند. این مشکلات، اغلب سبب کاهش تعداد مکان هایی می شود که یک گردشگر با محدودیت زمانی، می تواند بازدید کند. به همین منوال کشور به خوبی از اولان باتار به قطب های هوایی مرتبط است. ولی پروازهای بسیار کمی بین مراکز منطقه ای انجام می شود، مخصوصا اینکه همه پروازهای داخلی از طریق پایتخت صورت می پذیرد. سرانجام درحالی که شمار گردشگران ورودی در حال افزایش است ولی زیر ساخت های گردشگری با این رشد همگام نیستند. برای مثال، در خارج از اولان باتار محل کافی برای اقامت گردشگران وجود ندارد. (دالن جی تیموثی، ۱۳۸۹، ۱۶۳)

نتیجه گیری :

بخش های در حال توسعه آسیای شرقی توانایی بالقوه ای برای رشد گردشگری دارند و بیشتر آنها در سال های اخیر با افزایش گردشگران ورودی مواجه بوده اند. فقدان برنامه ریزی و نبود مدیران گردشگری برای اداره سایت های خاص با چالش ها و فرصت های منحصر به فرد خود مواجه هستند. نبود بودجه نیز مشکلاتی را در رابطه با حفاظت، آموزش و تفسیر به وجود می آورد. مشخصه کشورهای در حال توسعه آسیای شرقی، گذشته سوسیالیستی - کمونیستی آنهاست که تاثیر فراوانی بر گردشگری هر کدام از ملت ها از نظر عرضه، تقاضا، تفسیر، استفاده و حتی مدیریت و برنامه ریزی گذاشته است. چشم اندازهای مغولستان که در طی قرن ها به خوبی حفظ شده اند جذابیت خارق العاده ای را برای دیگران به عنوان مکانی رویایی که تنها در رویا دیده اند، در کتاب ها و مجلات خواننده اند و یا در تلویزیون و سینما مشاهده کرده اند، ایجاد اردوگاه هایی با چادر های سنتی، خلاقیتی است که تجربه یک زندگی روستایی در مغولستان را برای جهانگردان ممکن می سازد. ساخت این اردوگاه ها نسبتا ارزان تمام می شود و مغول ها در طرز ساخت آن ها تجربه دارند. با استفاده از این اردوگاه ها به عنوان یک پایگاه می توان سرگرمی هایی را برای جهانگردان ترتیب داد. این سرگرمی ها آنان را از نزدیک با زندگی چادر نشینی، اسب سواری، که مغولستان شهرت خود را مدیون آن است، مناظر تماشایی، حیات وحش و بناهای مهم تاریخی و باستانی آشنا خواهد کرد. اولان باتار هتل، موزه، سالن های نمایش و ویژگی های جذاب دیگری دارد که می تواند جهانگردان را ترغیب کند در هنگام ورود یا هنگام ترک برای مدت یک تا دو روز در این شهر اقامت کنند.

منابع و ماخذ

(۱) ارمغان، سیمین، ۱۳۸۵، توریسم و نقش آن در جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلام شهر.

- ۲) بروجنی، ضرغام، ۱۳۸۹، برنامه ریزی توسعه جهانگردی رویکردی همپیوند و پایدار، تهران مهکامه.
- ۳) حیدری، رحیم، ۱۳۸۹، مبانی برنامه ریزی صنعت گردشگری، سمت، چاپ دوم بهار.
- ۴) دالن جی تیموثی و جیان پی. نیاویان، ۱۳۸۹، میراث فرهنگی و گردشگری در کشورهای در حال توسعه، پورفرج. اکبر، باپیری، جعفر، تهران مهکامه.
- ۵) دریگی، علی رضا، ۱۳۷۸، مغولستان، موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- ۶) عبدالله زاده، محمود، ۱۳۷۹، برنامه ریزی ملی و منطقه ای جهانگردی، دفتر پژوهش های فرهنگی.
- ۷) موحد، علی، ۱۳۸۶، گردشگری شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز
- ۸) نریمانی، مسعود، ۱۳۷۹، بهسازی بافت تاریخی، مدل سازی، راهبردها بنیان های ساختاری، ناشر مولف، چاپ اول